

پارک ملی سرخه حصار

مهرداد مهرپور محمدی
ayandeh.3000@yahoo.com

محیط زیست ایران در طول حکومت تبهکار جمهوری اسلامی، آسیب های فراوانی دیده است که بسیاری از آن ها دیگر قابل جبران نیستند. حکایت نا به سامانی اوضاع پارک ملی! سرخه حصار واقع در کنار شهر تهران، یکی از پر شمار آسیب های وارده به محیط زیست کشور است. در این نوشتار، اشاره ای کوتاه به واگذاری بخش هایی از پارک ملی سرخه حصار به وزارت دفاع، سپاه پاسداران و تعاونی مسکن زیتون و پیامدهای آن خواهم داشت.

پارک ملی سرخه حصار

پارک ملی سرخه حصار در شرق تهران واقع شده و مساحت آن در حدود 9168 هکتاری باشد. از زمان آغا محمد خان قاجار منطقه جاجرود به عنوان قرق انتخاب گشت و در روزگار فتحعلیشاه همه منطقه جاجرود، خجیر و سرخه حصار به صورت قرق درآمد. در ۱۳۱۰ خورشیدی حدفاصل زمین ها و کوههای جاجرود و ورجین بنام تلوو هزار دره به این مناطق افزوده شد.

در ۱۳۴۲ با الحاق کوههای اراکوه و قره اغاج به منطقه، مساحت آن به حدود ۱۳۰۰۰۰ هکتار رسید. پس از ۱۳۵۰ به منظور قرق کامل منطقه، بخشی از زمین های داخل منطقه مانند ده ترکمن، از اهالی خریداری و کل منطقه به شکارگاه سلطنتی تبدیل شد. در ۱۳۵۸ این شکارگاه به سازمان محیط زیست واگذار گشت. و یک قسمت از زمین ها را به عنوان پارک ملی و قسمتی دیگر را به عنوان منطقه حفاظت شده تعیین کردند و بقیه در اختیار اهالی منطقه برای تعلیف دام ها گذاشته شد. در نتیجه پارک ملی سرخه حصار به مساحت ۹۳۸۰ هکتار و پارک ملی خجیر به مساحت ۱۵۷۰ هکتار و منطقه حفاظت شده جاجرود به مساحت ۵۱۶۵۰ هکتار زیر نظر سازمان محیط زیست قرار گرفت. **1**

بر اساس یک لایحه قانونی که در ۱۷ خرداد ۱۳۵۹ به تصویب رسید، بخشی از زمین های منطقه سرخه حصار در اختیار وزارت دفاع ملی قرار گرفت تا نسبت به انتقال کارخانه های مکانیک از محل قورخانه [مکان ساخت اسلحه و مهمات واقع در محدوده خیابان خیام] به سرخه حصار اقدام شود و زمین های قورخانه به طور بلاعوض در اختیار شهرداری تهران برای اجرای طرح مترو قرار گیرد. **2**

سپس در ۲۷ آذر ماه ۱۳۶۲، در دولت میر حسین موسوی، با تصویب هیات وزیران مقرر گردید پناهگاه حیات وحش و پارک سرخه حصار در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست و قسمت دشت آن در اختیار سپاه پاسداران قرار گیرد و حفاظت منطقه نیز - با همکاری! سازمان حفاظت محیط زیست - به عهده سپاه پاسداران گذاشته شد. **3**

نیروی دریایی سپاه پاسداران که در سال ۱۳۶۴ تشکیل شد، ستاد فرماندهی نیرو را در سرخه حصار قرار داد. **4** استقرار تاسیسات نظامی و پادگان سپاه پاسداران در پارک سرخه حصار و کنترل منطقه توسط آنان، در عمل پارک را از شرایطی که می بایست داشته باشد، دور نمود. در این خصوص، معاون سازمان حفاظت محیط زیست گفته بود: از دوران جنگ این پادگان در پارک مستقر شده و این امر باعث شده که نتوانیم مدیریتی در حفظ این منابع طبیعی داشته باشیم. تمام پارک جزء پادگان قرار گرفته و این امر عملاً این مکان را از وضعیت خاص خود به عنوان یک پارک خارج کرده است. **5**

از مجموع پارک سرخه حصار تنها قسمت شمال و شرق پارک که در همسایگی پارک ملی خجیر قرار دارد ، در حفاظت سازمان محیط زیست قرار دارد. در واقع پارک ملی خجیر و سرخه حصار همانند یک جزیره شده است که ارتباطی با مناطق حفاظت شده اطراف خود ندارد و پیامد این امر، تخریب مناطق مزبور است. برآورد گردیده که 1/3 منطقه تحت تصرف پادگان های نظامی می باشد که باعث تخریب زیستگاه شده است. 6 در حالی که خانه سازی در بخش هایی از پارک با مخالفت های [نه چندان جدی و بدون اقدام عملی] برخی مسئولین روبه رو گردید اما نسبت به استقرار سپاه پاسداران و فعالیت های آن از جمله مانورهای نظامی در منطقه، هرگز واکنشی صورت نگرفته است. 7

واگذاری بخشی از زمین های پارک ملی سرخه حصار به تعاونی مسکن زیتون

در تاریخ 21 اردیبهشت سال 1364، عباسعلی زالی وزیر کشاورزی کابینه میر حسین موسوی، نامه ای با این مضمون به دفتر اسناد رسمی شماره 144 تهران نوشت: به استناد ماده 32 آئین نامه اجرایی قانون واگذاری و احیای اراضی مصوب شورای انقلاب اسلامی مقدار 240 هکتار از اراضی ملی شده سرخه حصار پلاک 4481 اصلی که خارج از محدوده قانونی شهر قرار گرفته... در اختیار وزارت کشاورزی و سازمان های وابسته واگذار گردیده است. خواهشمند است دستور فرمایید سند مالکیت شماره 673493 به شماره ثبت 235578 دفتر 11411 صفحه 265... به نام شرکت تعاونی مرکزی مسکن کارمندان وزارت کشاورزی منتقل شود. دو سال بعد در 23 اردیبهشت 66 نیز موافقت اصولی برای احداث واحدهای مسکونی کارکنان وزارت کشاورزی با حضور معاونت امور مسکن وزارت مسکن و شهرسازی صادر شد. 8

بدین ترتیب عباسعلی زالی که در طول دوران وزارت خود هیچ گام مثبتی برای پیشبرد امور کشاورزی برنداشت، با این اقدام غیر قانونی (حتی مغایر با مواد مربوط به محیط زیست مندرج در قوانین رژیم)، آگاهانه مرتکب خیانتی بزرگ گردید.

با گذشت هشت سال از واگذاری زمین ها به تعاونی مسکن زیتون و پس از آن که برای مالکان غیر قانونی سند رسمی صادر شد، سازمان حفاظت محیط زیست بر علیه اقدام سرچنگلداری کل استان تهران و وزارت کشاورزی شکایتی طرح نمود که سرآغاز دعوای حقوقی دنباله داری گردید که همچنان ادامه دارد. 9 به علت فساد حاکم بر قوه قضاییه جمهوری اسلامی ، در موارد متعددی رای علیه سازمان حفاظت محیط زیست و به نفع متصرفین صادر گردیده است.

در حین آن که اقدامات حقوقی در جریان بود، مدعیان مالکیت زمین های پارک ملی بیکار نبودند. در سال 1381، افرادی در پوشش اعضای تعاونی مسکن زیتون، بخشی از پارک را به آتش کشیدند. در سال 1382 در دور جدیدی از تجاوز به پارک، چادر های زیادی در آن منطقه برپا شد که توسط سردمداران تجاوز، به متجاوزین اهدا شده بود. تحویل غذا (ناهار و شام) به طور رایگان به افراد حاضر (توسط سردمداران) در طول مدت اقامت در پارک ، کتک زدن محیط بانان، زیر گرفتن محیط بانان با خودروهای شخصی، کتک زدن تعدادی از خبرنگاران، یورش به اداره کل محیط زیست و ضرب و شتم افراد و تخریب اموال، از جمله فعالیت های این گروه بود. دادگاه نیز ناعادلانه به نفع

متجاوزین حکم صادر نمود، درحالی که سازمان بازرسی کل کشور هم غیرقانونی بودن واگذاری زمین ها را، به طور رسمی تایید کرده بود! **10**

نیاز به توضیح است که در طول سال های پس از واگذاری زمین های پارک به تعاونی زیتون، تعداد بسیاری از اعضای اولیه با فروش سهم خود به غیر، از مجموعه کنار رفتند و در عین حال، افراد جدیدی به جمع اعضای اولیه تعاونی پیوستند. به طوری که تعداد اعضا از حدود 200 نفر در آغاز، به بیش از 4000 نفر در سال های بعد رسید. بدین ترتیب افراد جدیدی که نه کارمند بودند و نه نیازمند مسکن، وارد تعاونی زیتون گردیدند و ضمن تشکیل اکثریت، برای پیشبرد کار خود، از عنوان "کارمند"، سوء استفاده نموده و می نمایند. در میان تازه واردین؛ افرادی از اقشار مختلف چون نظامی، امنیتی، روحانی و بازاری وجود داشته است.

بنا به شرایط موجود در حکومت جمهوری اسلامی که فساد اداری و مالی و چیرگی روابط بر ضوابط از آن جمله است، در موارد متعدد صاحبان قدرت و ثروت، با ورود به چنین پروژه هایی که مشکلات قانونی دارند، پلاک های اعضای اولیه را خریداری می کنند. سپس با توسل به هر راهی که آنان را به نتیجه برساند، در پی تغییر شرایط و انجام پروژه برمی آیند و در نهایت سودهای کلانی نصیب خود می گردانند. بدیهی است که افراد دست اندر کار در دستگاه هایی مانند اطلاعات، دادگستری، ثبت اسناد و املاک، شهرداری، شورای شهر، استانداری، نیروی انتظامی و ... که به آن ها یاری می رسانند نیز بی نصیب نیستند و رشوه خود می ستانند.

چنین شرایطی فراهم بود که به فعالیت دفاتر معاملات املاک، خرید و فروش مصالح ساختمانی و ساخت ویلا ها در پارک ملی انجامید!!! **11** در چهل و سومین جلسه کمیته محیط زیست شورای شهر تهران (در 15 مرداد 1387 برگزار شد) گزارشی در مورد سرخه حصار ارایه شد که در آن آمده بود: ... در هفته های اخیر نیز چندین بنای 50 و 60 متری آجری ... در اراضی بکر سرخه حصار تهران با کمترین ممانعت از سوی مقامات مسئول ایجاد شده که بناهای ساخته شده در بیش از دو دهه اخیر را در سرخه حصار، به حدود 600 بنا رسانده است... متأسفانه برخی نهادها با سوءاستفاده از قدرت خود، به راحتی مصالح ساختمانی را به این پارک وارد می کنند... دولت 2 یا 3 مصوبه در خصوص باقی ماندن ویژگی پارک بودن سرخه حصار، کاربری فضای سبز و خریداری زمین ها و یا اعطای زمین معوض دارد که متأسفانه به هیچ کدام تا کنون عمل نشده... **12**

در سال 1387 مجمع تشخیص مصلحت رژیم تبهکار جمهوری اسلامی- در واکنش به انتقادات پر شمار از رفتار حکومت با محیط زیست و منابع طبیعی کشور- قانونی را تصویب کرد که بر اساس آن همه زمین های طبیعی تصرف شده قبل و بعد از سال 1365، حتی آن ها که زیر عنوان تعاونی های مسکن مورد ساخت و ساز قرار گرفتند، به وضعیت سابق بازگردانده شوند. برخی از فعالان و علاقه مندان زیست محیطی این امر را به فال نیک گرفتند و نوشتند که کارشناسان از قانون مزبور به عنوان مهمترین اقدام برای حفظ محیط زیست در 50 سال گذشته نام می برند. **13** البته این قانون از روی کاغذ فراتر نرفت و مشکل عرصه های مربوطه از جمله سرخه حصار، نه تنها حل نشد، بلکه ادامه و گسترش یافت.

پس از تصویب قانون مزبور و گفتگوی مدیر کل محیط زیست استان تهران با رسانه ها در این خصوص، گروهی اوباش که خود را اعضای تعاونی مسکن زیتون می نامیدند، به اداره کل محیط زیست استان تهران حمله کردند و ضمن شکستن درها و شیشه های اداره و وارد آوردن خسارات، مدیر کل و کارکنان را کتک زدند. مهاجمین با چوب، چماق و مشت و لگد به مدیر کل (دکتر صدوق) حمله نمودند و با بیهوش شدن او، به تصور این که کشته شده است، رهپایش کردند. به رغم تماس های فراوان با نیروی انتظامی، پلیس زمانی در محل حضور یافت که مدیر کل بیهوش به بیمارستان منتقل شده بود. دکتر صدوق پس از این واقعه گفت: این واکنش از قبل پیش بینی می شد اما حداقل انتظار می رفت ماموران نیروی انتظامی زودتر در محل حاضر شوند. در ماجرای که رخ داد به وضوح دست های نامریی زمین خواران قابل مشاهده بود. به طوری که افراد مهاجم یکدیگر را نمی شناختند تا آن جا که گمان می کردند برخی کارکنان سازمان هم جزو آن ها هستند. این نشان می دهد که زمین خواران گروهی را برای تهاجم به اداره محیط زیست [بسیج و] تحریک کرده بودند. وقتی قانونگذار قانونی وضع می کند، باید حداقل در اجرا از مجری حمایت کند و نشان دهد که اراده ای قوی در حمایت از اجرای قانون وجود دارد.... 14

از جمله واکنش ها به حمله مزبور، صدور بیانیه ای توسط "کانون بازنشستگان سازمان حفاظت محیط زیست" بود که در آن آمده بود: مسئولی که خود عضو شورای عالی حفاظت محیط زیست بوده است در سال 1364 بدون کوچکترین بررسی حقوقی و کارشناسی و در نظر گرفتن تبعات بعدی؛ نسبت به تقسیم و واگذاری بخشی از اراضی پارک ملی سرخه حصار که نقشی عمده در تعادل اکولوژیک شهر تهران ایفا کرده و درحقیقت ریه تنفسی آن است، بین تعداد زیادی از کارکنان وزارتخانه خود تحت عنوان تعاونی مسکن اقدام می کند... درحقیقت این مسئول در اقدامی ظاهر فریبانه اراضی غیرقابل واگذاری را واگذار کرده و دریافت کنندگان را با مشکلات عدیده بعدی مواجه می کند که نهایتاً توسط دلالان زمین و سودجویان مورد سوءاستفاده قرار گرفته و به ثمن بخش از به اصطلاح مالکان اصلی خریداری کرده و عوامل اصلی این گونه حوادث و درگیری ها هستند. به دیگر سخن، این مقام مسئول نسبت به تقسیم اراضی ای اقدام می کند که هیچ گونه مالکیتی بر آن نداشته و درحقیقت مال غیر را واگذار می کند که این امر قابل پیگیری حقوقی است. آیا هیچ گاه این مسئول و دستگاه مربوطه برای اقدامات خود مورد سوال قرار گرفته اند؟ آیا این گونه اقدامات غیر قانونی مشمول مرور زمان می شود؟ 15

جالب این جاست عباسعلی زالی که آغازگر این مسئله بود و در طول سال های پس از خیانت، همواره سکوت نموده است، در خرداد 1388 طی یک سخنرانی تبلیغاتی به نفع میر حسین موسوی در جمع دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج وقیحانه گفت: صداقت و صمیمیت با مردم از واجبات است [!!!].... 16

با واگذاری زمین های پارک ملی سرخه حصار به تعاونی یاد شده، در واقع ظلم دو سویه ای اتفاق افتاده است. از یک سو به پارک ملی تجاوز گردید که همان گونه که از نامش برمی آید، متعلق به ملت است و از سوی، کارمندان واقعی خواهان مسکن در راه نادرستی قرار گرفتند که مسایل مربوطه سبب گردید بسیاری از آن ها در طول زمان از مجموعه جدا شوند. در حالی که برخورداری از مسکن، حق مسلم تمامی اقشار جامعه و از جمله کارمندان است. آن هم کارمندان وزارتخانه ای که سازمان ها و ادارات تابعه اش زمین های بسیاری به سایر دستگاه ها، افراد بانفوذ و نهادها و ... واگذار کرده اند.

به هر رو بیش از بیست و شش سال از واگذاری 240 هکتار از زمین های پارک سرخه حصار گذشته است. در طول این مدت، فعالان و علاقه مندان محیط زیست اقدام های زیادی در راستای نجات پارک نمودند و مسئولان نیز وعده های بسیاری مبنی بر برخورد قاطع و قانونی با ساخت و سازهای انجام شده داده اند **17** اما نتیجه ای به دست نیامده بلکه آگهی های فروش ویلاهای ساخته شده در پارک ملی!!! نیز انتشار یافته است. **18**

در پارک ملی سرخه حصار، مجموعه ای از تجاوز و تخریب را می توان دید: تصرف زمین توسط نهادها و پادگان های نظامی، واگذاری زمین به تعاونی مسکن، ساخت ویلا و دریافت خدماتی چون انشعاب برق و ...، احداث جاده در پارک، عبور خط لوله انتقال سوخت از داخل پارک **19**، آتش سوزی های عمدی پی در پی در سال های مختلف **10** & **20**، ریختن زباله ها در حاشیه **6** و داخل **22** پارک و.... در واقع اقدامات انجام شده بیانگر تفکر و عملکرد حکومت جمهوری اسلامی (تمامیت رژیم) است که برای مردم شریف ایران و محیط زیست آن ها کوچکترین ارزشی قائل نیست.

*****

- <http://www.irandeserts.com/park-9.htm> -1
- <http://tarh.majlis.ir/?ShowRule&Rid=5E55FC38-AC9A-4E9F-9F33-FAF7C1ECA0A5> -2
- <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/107642> -3
- 4
- http://fa.wikipedia.org/wiki/%D9%86%DB%8C%D8%B1%D9%88%DB%8C_%D8%AF%D8%B1%DB%8C%D8%A7%DB%8C%DB%8C_%D8%B3%D9%BE%D8%A7%D9%87_%D9%BE%D8%A7%D8%B3%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D9%86_%D8%A7%D9%86%D9%82%D9%84%D8%A7%D8%A8_%D8%A7%D8%B3%D9%84%D8%A7%D9%85%DB%8C
- <http://www.mehrnews.com/fa/NewsDetail.aspx?NewsID=457600> -5
- <http://www.msi-021.mihanblog.com/post/6> -6
- <http://adoosi.blogfa.com/post-124.aspx> -7
- <http://www.iran-newspaper.com/1390/2/11/Iran/4780/Page/29/Index.htm> -8
- <http://www2.irna.ir/ar/news/view/line-9/8712182289091730.htm> -9
- <http://jamshidi6.blogfa.com/post-55.aspx> -10
- http://www.donya-e-eqtasad.com/Default_view.asp?@=100986 -11
- <http://www.shora-tehran.ir/mohite%20zist/commit/sooratjalasat/sooratjalase-43.htm> -12
- <http://www.hamshahrionline.ir/news-62012.aspx> -13
- <http://www.hamshahrionline.ir/news-62450.aspx> -14
- <http://www.hamshahrionline.ir/news-64946.aspx> -15
- <http://www.mehrnews.com/fa/newsdetail.aspx?NewsID=893625> -16
- http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Qa-GZ_9fje4J:www.jomhourieslami.com/1388/13880309/13880309_jomhori_islami_03_akhbar.HTML+%D8%B4%D9%88%D8%B1%D8%A7%D9%8A+%D8%A7%D9%86%D9%82%D9%84%D8%A7%D8%A8%2B%D8%B3%D8%B1%D8%AE%D9%87+%D8%AD%D8%B5%D8%A7%D8%B1&cd=47&hl=fa&ct=clnk&source=www.google.com -17
- <http://fars.iran-tejarat.com/Ads1101/Sch322293/%D8%B2%DB%8C%D8%AA%D9%88%D9%86.html> -18
- <http://www.shana.ir/166700-fa.html> -19
- <http://www.hamshahrionline.ir/news-24459.aspx> -20
- <http://isdle.ir/news/index.php?news=2955> -21
- <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8601140155-22>